Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τα παρακάτω θέματα:

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί του ειδικού προγράμματος που θα υλοποιηθεί με άμεσες δράσεις από το Κοινό Κέντρο Ερευνών με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο (2007-2013) δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το ειδικό πρόγραμμα "Συνεργασία" για την εκτέλεση του 7ου προγράμματος πλαισίου (2007-2013) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τις δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης»

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το ειδικό πρόγραμμα "Ιδέες" με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο (2007-2013) δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το ειδικό πρόγραμμα "Άνθρωποι" με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο (2007-2013) δράσεων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το ειδικό πρόγραμμα "Ικανότητες" με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο (2007-2013) δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί του ειδικού προγράμματος που θα υλοποιηθεί με άμεσες δράσεις από το Κοινό Κέντρο Ερευνών ώστε να εκτελεσθεί το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο (2007-2011) δραστηριοτήτων πυρηνικής έρευνας και εκπαίδευσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)»

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το ειδικό πρόγραμμα με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο (2007-2011) δραστηριοτήτων έρευνας και εκπαίδευσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)»

COM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 τελικά

(2006/C 185/02)

Στις 14 Νοεμβρίου 2005, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 166 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα τις ανωτέρω προτάσεις

Το τμήμα «Εσωτερική αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Μαρτίου 2006. Εισηγητής ήταν ο κ. WOLF και συνεισηγητής ο κ. PEZZINI.

Κατά την 426η σύνοδο ολομέλειάς της στις 20 και 21 Απριλίου 2006 (συνεδρίαση της 20ής Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 132 ψήφους υπέρ και 2 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Σύνοψη**

1.1 Οι προτάσεις της Επιτροπής αφορούν το περιεχόμενο ή τα θέματα της έρευνας που καλύπτονται από τις προτάσεις της σχετικά με το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (2007-2013) και το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο της Ευρατόμ (2007-2011), που έχει ήδη σχολιάσει η ΕΟΚΕ. Συνεπώς, η παρούσα γνωμοδότηση συμπληρώνει τη γνωμοδότηση που έχει ήδη εκπονηθεί για τα δύο προγράμματα πλαίσιο.

1.2 Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΕΟΚΕ συνιστά να διατεθούν χωρίς περικοπές οι προτεινόμενες από την Επιτροπή, άμεσα αναγκαίες, επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και ανάπτυξης και να μην επιτραπεί να μεταβληθούν σε παίγνιο ή θύμα των διαπραγματεύσεων για το μελλοντικό γενικό προϋπολογισμό της ΕΕ.

1.3 Η υλοποίηση του στόχου που περιλαμβάνεται στη στρατηγική της Λισσαβόνας να εξελιχθεί η Ε.Ε. στον σημαντικότερο οικονομικό χώρο προϋποθέτει σαφή ενίσχυση των επενδύσεων στην έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη. Στο χώρο αυτό, η Ε.Ε. είναι εκτεθειμένη στον παγκόσμιο ανταγωνισμό όχι μόνο με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Κορέα, αλλά και με την Κίνα, την Ινδία και τη Βραζιλία. Οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία ανακήρυξαν πρόσφατα την Ε&Α σε εθνική προτεραιότητα για την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς τους και διέθεσαν τους πόρους που απαιτούνται για να επιτύχουν το στόχο αυτό. Εντούτοις, λαμβανομένων υπόψη των συνεχών παγκόσμιων εξελίξεων, ο στόχος, ο οποίος ορίσθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης προς στήριξη της στρατηγικής της Λισσαβόνας και ο οποίος δεν έχει ακόμη επιτευχθεί, για επενδύσεις στην Ε&Α ποσοστού 3 % επί του ΑΕγχΠ της ΕΕ αποτελεί έναν «κινούμενο στόχο». Όποιος δεν επιτύχει εγκαίρως το στόχο αυτό, θα χάσει την πρωτιά.

1.4 Δεδομένου ότι το Συμβούλιο έχει εντωμεταξύ αποφασίσει σχετικά με το ύψος του γενικού προϋπολογισμού της Ε.Ε. και τον αντίκτυπο αυτού επί του προϋπολογισμού για την έρευνα, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σύστασή της για την σαφή αύξηση του προϋπολογισμού για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη — σε στους το 8 % — και για την έναρξη της αύξησης από τώρα και σε καμία περίπτωση μετά από εφτά χρόνια.

1.5 Το επίκεντρο των προτάσεων της Επιτροπής είναι το ειδικό πρόγραμμα «συνεργασία». Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ενίσχυση των ερευνητικών θεμάτων που περιλαμβάνονται σε αυτό, όπως η ανεργία, υγεία, η τεχνολογία πληροφοριών, η νανοτεχνολογία, το περιβάλλον, οι μεταφορές, οι οικονομικές, κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, καθώς και τα νέα θέματα διάστημα και ασφάλεια. Το σημείο αυτό σχολιάζεται διεξοδικά στο κεφάλαιο 4, όπου και συνιστώνται συγκριτικές ενισχύσεις σε μεμονωμένες περιπτώσεις.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά εν γένει να μην επιλεγεί μια άκαμπτη κατανομή του προϋπολογισμού στα διάφορα θέματα, αλλά να επιτρέπει όσο το δυνατόν περισσότερη ευελιξία. Κατά αυτό τον τρόπο, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι η ικανότητα της Επιτροπής να μπορεί κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του προγράμματος να ανταποκρίνεται σε ενδιάμεσες μετατοπίσεις του ενδιαφέροντος, σε νέα θέματα που προκύπτουν ή, λόγω του εγκάρσιου χαρακτήρα ορισμένων προγραμματικών θεμάτων, σε αναδιαρθρώσεις που ενδέχεται να καταστούν απαραίτητες και μάλιστα ταχέως και χωρίς περαιτέρω πολιτικά μέτρα.

1.7 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την υποστήριξή της προς το ειδικό πρόγραμμα «ιδέες». Θεωρεί δε ότι οι προκύψει που προκύπτουν σε σχέση με το πρόγραμμα αυτό, εκτός από τον κατάλληλο εξοπλισμό, συνίστανται κατά κύριο λόγο στη διαδικασία για την επιλογή των αιτήσεων για την παροχή στήριξης και στη διαχείρισή του. Χαιρετίζει δε το γεγονός ότι το δύσκολο αυτό καθήκον θα ανατεθεί στο αυτόνομο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (European Research Council, ERC).

1.8 Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει σε επανειλημμένες περιπτώσεις ότι το κλειδί για την προαγωγή της επιτυχίας και της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών δράσεων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, εκτός από τον εφοδιασμό με υψηλής ποιότητας εξοπλισμό, την χρηματοδοτική υποστήριξη και τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών, είναι η επάρκεια κορυφαίων δημιουργικών επιστημόνων. Το ειδικό πρόγραμμα «άνθρωποι» αφορά τα μέτρα με τα οποία η Επιτροπή θα μπορούσε να πλησιάσει την υλοποίηση του στόχου αυτού. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει απερίφραστα τα μέτρα αυτά και παραπέμπει, επιπλέον, στις προηγούμενες παρατηρήσεις της σχετικά με τον ευρωπαϊκό χάρτη των ερευνητών που δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή.

1.9 Το ειδικό πρόγραμμα «Ικανότητες» είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα των επικουρικών καθηκόντων της Κοινότητας. Αφορά ιδιαιτέρως τις ερευνητικές υποδομές (όπως είναι μεγάλα μηχανήματα, επιστημονικά εργαλεία, υπολογιστές, κλπ.) των οποίων η παροχή και αξιοποίηση υπερβαίνει τις δυνατότητες των μεμονωμένων κρατών μελών. Όμως, και το επιμέρους πρόγραμμα «έρευνα προς όφελος των ΜΜΕ» που περιλαμβάνεται στο ειδικό πρόγραμμα ανταποκρίνεται σε προηγούμενες συστάσεις της ΕΟΚΕ για την ενίσχυση της συμμετοχής των ΜΜΕ στη διαδικασία για την προαγωγή της καινοτομίας.

1.10 Η ΕΟΚΕ παραπέμπει, τέλος, στην προηγούμενη σύστασή της για τον δραστικό περιορισμό των διοικητικών επιβαρύνσεων των αιτούντων, την απλούστευση των διαδικασιών και την εξασφάλιση, ταυτόχρονα, της μέγιστης δυνατής συνέχειας σε ό,τι αφορά τα μέσα ενίσχυσης και τις διαδικασίες για την ανάθεση έργων.

2. **Εισαγωγή**

2.1 **Οι προτάσεις της Επιτροπής**, που περιλαμβάνονται σε επτά χωριστά έγγραφα, συμπληρώνουν την πρόταση της Επιτροπής ([1]) για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (2007-2013) και για το 7ο πρόγραμμα — πλαίσιο Ευρατόμ (2007-2011), και προσφέρουν **αναλυτικές πληροφορίες για το περιεχόμενο ή τα θέματα που καλύπτονται από τα προβλεπόμενα μέτρα στήριξης**.

2.1.1 Ως εκ τούτου, **η παρούσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ** συνιστά μία **συμπληρωματική και συμπαγή μορφή της γνωμοδότησης** ([2]) **που υποβλήθηκε ήδη** μαζί με παρατηρήσεις και συστάσεις σχετικά με την απόφαση για το 7ο πρόγραμμα — πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (2007-2013) και για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο Ευρατόμ (2007-2011).

2.1.2 Για το λόγο αυτό, η παρούσα γνωμοδότηση αναφέρεται κατά κύριο λόγο **στο περιεχόμενο της έρευνας και όχι σε διαρθρώσεις και μέσα.** Έτσι, δεν υπεισέρχεται του νέου, π.χ., στο σημαντικό ζήτημα της βελτιστοποίηση της το τρίγωνο τις καινοτομίες «βασική έρευνα, συναφής έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη» ούτε στη σύσταση οι υπάλληλοι της επιτροπής που συνοδεύουν το πρόγραμμα να είναι εμπειρογνώμονες οι οποίοι διαθέτουν εμπειρία σχετικά με την μελλοντική έρευνα και με την εκάστοτε ειδικότητα, πράγμα το οποίο θα απαιτούσε μια υπάρχει συνέχεια σε ό,τι αφορά στο προσωπικό. Τα θέματα αυτά εξετάστηκαν διεξοδικά στις προαναφερθείσες γνωμοδοτήσεις ([3]).

2.1.3 Ωστόσο, στο σημείο αυτό πρέπει να εξεταστεί ένα σημαντικό θέμα που είναι η **κατανομή του προϋπολογισμού** στα επιμέρους στοιχεία του προγράμματος. Για το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ είχε ήδη συστήσει να υπάρξει **όσο το δυνατόν περισσότερη ευελιξία** για να μπορεί η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του προγράμματος να ανταποκρίνεται σε ενδιάμεσες μετατοπίσεις του ενδιαφέροντος, σε νέα θέματα που προκύπτουν ή, λόγω του εγκάρσιου χαρακτήρα ορισμένων προγραμματικών θεμάτων, σε αναδιαρθρώσεις που ενδέχεται να καταστούν απαραίτητες και μάλιστα ταχέως και χωρίς περαιτέρω πολιτικά μέτρα.

2.2 Η Επιτροπή είχε προτείνει αύξηση για τους προϋπολογισμούς των δύο προγραμμάτων — πλαίσιο σε συνολικό ποσόν ύψους 72,7 ([4]) δισ. ευρώ. Αυτό εξακολουθεί να είναι λιγότερο από το 8 % του προτεινόμενου γενικού κοινοτικού προϋπολογισμού 2007 — 2013 ύψους 1025 δισ. ευρώ. Στην προαναφερθείσα γνωμοδότησή της για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα, η ΕΟΚΕ είχε συστήσει «να διατεθούν χωρίς περικοπές οι προτεινόμενες από την Επιτροπή, άμεσα αναγκαίες, επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και ανάπτυξης και να μην επιτραπεί να μεταβληθούν σε παίγνιο ή θύμα των διαπραγματεύσεων για τον μελλοντικό γενικό προϋπολογισμό της ΕΕ».

([1]) COM(2005) 119 τελικό/2 – 2005/0043 (COD) – 2005/0044 (CNS)
([2]) ΕΕ C 65 της 17.3.2006.
([3]) ΕΕ C 157, 28-6-2005 «Κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής της Ένωσης υπέρ της έρευνας», και ΕΕ C 65 της 17.3.2006.
([4]) Τιμές 2005 χωρίς τιμαριθμική αναπροσαρμογή. Τα αριθμητικά στοιχεία διαφέρουν ανάλογα με την προσαρμογή του τιμαρίθμου.

2.2.1 Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε στις 19 Δεκεμβρίου 2005 για έναν γενικό προϋπολογισμό ύψους μόνο 862,4 ([5]) δισ. ευρώ. Ως εκ τούτου, και ο κοινοτικός προϋπολογισμός για την έρευνα θα μπορούσε να αποδειχθεί σημαντικά μικρότερος από την πρόταση της Επιτροπής ([6]) αλλά *«σύμφωνα με την εκτίμηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ([7]) οι πόροι της ΕΕ για την έρευνα θα αυξηθούν, έτσι ώστε οι πραγματικά διαθέσιμοι πόροι θα είναι το 2013 περίπου κατά 75 % περισσότεροι από το 2006»*. Η Επιτροπή θα επεξεργαστεί γι' αυτό αναθεωρημένη πρόταση που θα αντιστοιχεί στα στοιχεία αυτά. Συνεπώς, η πολιτική διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα δύο προγράμματα — πλαίσιο δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα.

2.2.2 Η υλοποίηση του στόχου που περιλαμβάνεται στη στρατηγική της Λισσαβόνας να εξελιχθεί η Ε.Ε. στον σημαντικότερο οικονομικό χώρο προϋποθέτει σαφή ενίσχυση των επενδύσεων στην έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη. Στο χώρο αυτό, η Ε.Ε. είναι εκτεθειμένη στον παγκόσμιο ανταγωνισμό όχι μόνο με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Κορέα, αλλά και με την Κίνα, την Ινδία και τη Βραζιλία. Οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία ανακήρυξαν πρόσφατα την Ε&Α σε εθνική προτεραιότητα για την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς τους και διέθεσαν τους πόρους που απαιτούνται για να επιτύχουν το στόχο αυτό. Εντούτοις, λαμβανομένων υπόψη των συνεχών παγκόσμιων εξελίξεων, ο στόχος, ο οποίος ορίσθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης προς στήριξη της στρατηγικής της Λισσαβόνας και ο οποίος δεν έχει ακόμη επιτευχθεί, για επενδύσεις στην Ε&Α ποσοστού 3 % επί του ΑΕγχΠ της ΕΕ αποτελεί έναν «κινούμενο στόχο». Όποιος δεν επιτύχει εγκαίρως το στόχο αυτό, θα χάσει την πρωτιά.

2.3 Ενόψει της σημερινής κατάστασης των πραγμάτων, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να επαναλάβει και να εμμείνει στις συστάσεις της που περιλαμβάνονται στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση, επισημαίνοντας εκ νέου ότι: (1.) «Η αποτελεσματική και άριστη έρευνα και ανάπτυξη που προωθείται επαρκώς, συνιστά την καθοριστική βάση και προϋπόθεση για την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα και την ευημερία, και συνεπώς για την πολιτισμική ανάπτυξη και την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.» (2.) «Η πρόταση της Επιτροπής **είναι (…) τα ελάχιστα κονδύλια που πρέπει να διατεθούν και που, μακροπρόθεσμα, θα πρέπει να αυξηθούν περαιτέρω, στα πλαίσια της προσπάθειας να προστατευθεί από κινδύνους και να ενισχυθεί η θέση της Ευρώπης, κοιτίδας της σύγχρονης επιστήμης και τεχνολογίας.» (3.) «Εάν δεν γίνει αυτή η προσπάθεια, οι στόχοι της Λισσαβόνας θα καταστούν ανέφικτοι,** ακόμη και μακροπρόθεσμα.»

2.4 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την επισήμανση της ότι η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης λειτουργεί ως δραστικός **καταλύτης για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και συνοχή**. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό σε μια φάση που η Ε.Ε. αντιμετωπίζει προβλήματα με την αποδοχή της συνταγματικής συνθήκης εκ μέρους των πολιτών. Η επαρκής έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη έχει καθοριστική σημασία όχι μόνο για την υλοποίηση των στόχων της Λισσαβόνας, αλλά και για τη διευθέτηση ζητημάτων και προβλημάτων που παραμένουν ανοιχτά, όπως είναι π.χ. το θέμα της υγείας, της τροφοδοσίας με ενέργεια, του περιβάλλοντος κλπ.

2.5 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει, συνεπώς, τη σύστασή της να αυξηθεί ο προϋπολογισμός για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη **στο 8 %** του **γενικού προϋπολογισμού της ΕΕ** και για την έναρξη της αύξησης από τώρα και όχι μετά από εφτά χρόνια.

2.6 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση της πρότασης της Επιτροπής ([8]) για τη δημιουργία **ευρωπαϊκού ιδρύματος τεχνολογίας (ΕΙΤ)**.. Χωρίς να υπεισέρχεται στο σημείο αυτό στο περιεχόμενο της πρότασης, παρατηρεί ότι οι δαπάνες που απαιτούνται για το σκοπό αυτό δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό των υπό συζήτηση «ειδικών προγραμμάτων».

2.7 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στην προηγούμενη σύστασή της «**να μειωθεί δραστικά** ο απαιτούμενος διοικητικός **φόρτος** για τους αιτούντες, **να απλουστευθούν οι διαδικασίες** και ταυτόχρονα να διασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή συνέχεια ως προς τα μέσα χρηματοδότησης και τις διαδικασίες χορήγησης». Η ΕΟΚΕ θα αναφερθεί διεξοδικότερα στο σημείο αυτό, όταν θα ασχοληθεί με τις προτάσεις της Επιτροπής για τους «κανόνες συμμετοχής» ([9]).

3. **Περιεχόμενο των προτάσεων της Επιτροπής** ([10])

3.1 Οι προτάσεις της Επιτροπής καλύπτουν και συγκεκριμενοποιούν ολόκληρο τον τομέα που θα αποτελέσει αντικείμενο έρευνας και ανάπτυξης στο έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο και το πρόγραμμα Ευρατόμ — δηλαδή το σύνολο των θεμάτων, περιεχομένων, μεθόδων και βοηθητικών μέσων της έρευνας. Επιπροσθέτως, προτείνεται το ποσόν που θα πρέπει να διαθέσει γι' αυτό το Κοινό Κέντρο Ερευνών. Επίσης, παρουσιάζονται δράσεις για την απόκτηση και την ενίσχυση του απαραίτητου ανθρώπινου δυναμικού. Πρόκειται για επτά συνολικά έγγραφα της Επιτροπής που παρουσιάζουν και τα σχετικά επιμέρους προγράμματα με πολλές πληροφορίες.

3.2 Η συνοπτική τους διάρθρωση είναι η εξής (τα ποσοστά αφορούν το εκάστοτε μερίδιο στον γενικό προϋπολογισμό):

Α — για το πρόγραμμα πλαίσιο Ε&Α (γενικός προϋπολογισμός 72.726 εκατ. ευρώ) 2007 — 2013

Συνεργασία	61,1 %
Ιδέες	16,3 %
Άνθρωποι	9,8 %
Ικανότητες	10,3 %
Δράσεις του Κοινού Κέντρου Ερευνών εκτός του πυρηνικού τομέα	2,5 %

Β — για το πρόγραμμα πλαίσιο Ευρατόμ (γενικός προϋπολογισμός 3.092 εκατ. ευρώ) 2007 — 2011

Έρευνα πυρηνικής σύντηξης	69,8 %
Πυρηνική σχάση και ακτινοπροστασία	12,8 %
Δράσεις του Κοινού Κέντρου Ερευνών στον πυρηνικό τομέα	17,4 %

3.3 Η αναλυτική παρουσίαση των προτάσεων της Επιτροπής βρίσκεται στο κεφάλαιο 3 της γνωμοδότησης για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και επίδειξη (CESE 1484/2005)

([5]) Τιμές 2005.
([6]) Οι σημερινές εκτιμήσεις κυμαίνονται γύρω στα 49,5 δισ. ευρώ (π.χ. FAZ αριθ. 11 2006, σελ. 14)
([7]) Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1591505, CADREFIN 268, σημείο 10, της 19ης Δεκεμβρίου 2005.
([8]) Ανακοινωθέν τύπου, IP/06/201, 22 Φεβρουαρίου 2006.
([9]) COM (2005) 705 τελικό
([10]) Βλέπε και κεφάλαιο 3 της ΕΕ C 65 της 17.3.2006.

4. **Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ**

4.1 Οι ακόλουθες παρατηρήσεις στηρίζονται στο περιεχόμενο των κεφαλαίων 4-6 της παραπάνω γνωμοδότησης για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και επίδειξη και είναι δύσκολο να κατανοηθούν χωρίς τη γνώση των εν λόγω κεφαλαίων.

4.1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να ανταποκριθεί στον εγκάρσιο χαρακτήρα πολλών στοιχείων των προγραμμάτων και να προωθήσει τον διαθεματικό χαρακτήρα τους με μια υπερθεματική προσέγγιση.

4.1.2 Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ εξέτασε αν επιμέρους τομείς των ερευνητικών εργασιών που αφορούν παρόμοια εγκάρσια θέματα, όπως π.χ. οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην ιατρική, θα πρέπει μάλλον να ενταχθούν στις ΤΠΕ ή αντίθετα, να υπαχθούν στο ειδικό πρόγραμμα για την υγεία. Έτσι, ως προς τις ΤΠΕ, προτείνει να ενταχθεί όντως μεγαλύτερο μέρος των προβλεπομένων σχετικών δραστηριοτήτων στα ειδικά επιμέρους προγράμματα, π.χ. για την υγεία, την ενέργεια, τις μεταφορές ή ενδεχομένως και τις κοινωνικές επιστήμες, γιατί έτσι περιέρχονται στο προσκήνιο τα αντίστοιχα προβλήματα.

4.1.3 Στο ερώτημα όμως αυτό δεν μπορεί να δοθεί μία απάντηση με γενική ισχύ, αλλά αντίθετα, η απάντηση πρέπει να εξαρτάται σε κάθε επιμέρους περίπτωση, αφενός, από το πού μπορούμε να περιμένουμε τις περισσότερες μεθοδικές συνέργειες και, αφετέρου, από το πού μπορεί να εξασφαλιστεί η καλύτερη σύνδεση με την εκάστοτε συγκεκριμένη προβληματική. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει εδώ τη σύστασή της να υπάρχει σε κάθε περίπτωση *«μέριμνα για τον συντονισμό από κάποιον υπερκείμενο φορέα, καθώς και για τις απαραίτητες εγκάρσιες διασυνδέσεις.»*

4.1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επίσης, την πρόθεση της Επιτροπής να αντιμετωπίσει με ευελιξία τις διαγραφόμενες απαιτήσεις, νέες γνώσεις και προτάσεις, καθώς και απρόβλεπτες πολιτικές ανάγκες. Η προαγωγή και ο συντονισμός της προ του ανταγωνισμού έρευνας και ανάπτυξης από την Επιτροπή θα συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης της ΕΕ.

4.2 *Συνεργασία — το κεντρικό σημείο του προγράμματος*

4.2.1 **Υγεία.** Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι ανάγκη η προσέγγιση να εκτείνεται από την προετοιμασία για τις επιδημίες και τις πανδημίες και την πρόληψή τους μέχρι τον συνυπολογισμό των δημογραφικών εξελίξεων, με όλα τα φαινόμενα που τις συνοδεύουν και τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην κοινωνία και την υγεία. Εδώ συμπεριλαμβάνονται και η έρευνα που αφορά τη γήρανση και τις αναπηρίες (ως προς την τελευταία υπάρχουν και ανεξάρτητες πτυχές, για παράδειγμα κοινωνικές ή τεχνικές, οι οποίες υπερβαίνουν τα θέματα υγείας). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη της Επιτροπής ότι δεν πρέπει να παραμεληθεί και η έρευνα που αφορά τις σπάνιες ασθένειες. Το πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους σχετικούς επιστημονικούς και τεχνικούς τομείς — και τη βιοτεχνολογία, τη γονιδιακή έρευνα, την έρευνα των βλαστοκυττάρων και άλλες πολυτομεακές προσεγγίσεις, καθώς και το ζήτημα των απαιτουμένων ποιοτικών και κοινωνικών προδιαγραφών. Αυτό αφορά τόσο τη βιολογική και ιατρική έρευνα σε πανεπιστήμια, κλινικές και δημόσια ερευνητικά ιδρύματα, όσο και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής ιατρικής και φαρμακευτικής βιομηχανίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά επομένως την έγκριση του προταθέντος πλαισίου του προγράμματος. Η έρευνα και η ανάπτυξη που αφορούν την υγεία είναι θέμα πρώτης προτεραιότητας, ευρωπαϊκού, αλλά και παγκόσμιου ενδιαφέροντος.

4.2.2 **Τρόφιμα, γεωργία και βιοτεχνολογία** (η βιοτεχνολογία είναι επίσης μία μέθοδος που έχει σημασία για το θέμα της υγείας (σημείο 4.2.1)). Η ΕΟΚΕ διακρίνει σε αυτό το πρόγραμμα τη σωστή προσπάθεια για τη δημιουργία και διατήρηση μίας ευρωπαϊκής βιοοικονομίας βασισμένης στη γνώση. Στόχος είναι η εφαρμογή των βιοεπιστημών και τεχνολογιών για την παραγωγή φιλικών προς το περιβάλλον και ανταγωνιστικών προϊόντων και διαδικασιών της γεωργίας, της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας, του κλάδου των τροφίμων, της υγείας, της δασοκομίας, καθώς και συγγενών βιομηχανικών κλάδων. Ενόψει του ιδιαίτερα σκληρού ανταγωνισμού στον τομέα της γεωργίας με χώρες όπως, για παράδειγμα, η Βραζιλία, ο τομέας αυτός έχει επίσης πολύ μεγάλη σημασία. Ένας ενδεχόμενος νέος κλάδος ανάπτυξης θα μπορούσε να είναι η καλλιέργεια φυτών που βοηθούν να καθαρίσουν τα μολυσμένα εδάφη προσλαμβάνοντας βλαπτικές ουσίες ή, εναλλακτικά, φυτών που δεν προσλαμβάνουν από τα μολυσμένα εδάφη ειδικά τις βλαπτικές ουσίες και, ως εκ τούτου, μπορούν να χρησιμοποιούνται άφοβα.

4.2.3 **Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών «ΤΠΕ».** Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες του τομέα των ΤΠΕ εμπλούτισαν και άλλαξαν με επαναστατικό τρόπο την επιστήμη, την τεχνολογία, τη διοίκηση, ακόμα και την καθημερινή ζωή των πολιτών. Ο κλάδος, των ΤΠΕ καταλαμβάνουν, τόσο εξαιτίας των πόρων που γι αυτόν διατίθενται από τον προϋπολογισμό όσο και εξαιτίας της ποικιλίας των καθηκόντων που περιλαμβάνουν, το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος «Συνεργασία», μπορεί δε να υπεισέλθει ή υπεισέρχεται σε όλους τους άλλους τομείς. Στόχος είναι η προσφορά καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών που στηρίζονται στις ΤΠΕ και αφορούν τους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας, της διοίκησης και της διοικητικής μέριμνας. Το πρόγραμμα ΤΠΕ εκτείνεται λοιπόν από την ανάπτυξη νέου εξοπλισμού Η/Υ (όπου, για παράδειγμα, η ανάπτυξη των τσιπ παρουσιάζει σημαντική επικάλυψη με το πρόγραμμα «Νανοτεχνολογία»), συστημάτων εξοπλισμού και δικτύων μέχρι τα νέα εργαλεία προγραμματισμού, ενώ πρέπει να δοθεί επιπροσθέτως σημασία στο να έχουν όλες οι ομάδες του πληθυσμού πρόσβαση στις υπηρεσίες ΤΠΕ. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στην παρατήρησή της στο σημείο 4.1.2, σύμφωνα με την οποία το ζητούμενο είναι ακριβώς η εκπλήρωση της παροχής αυτών των υπηρεσιών, δηλαδή κατά πόσον θα συνεισφέρει το πρόγραμμα ΤΠΕ και στο μέλλον στα άλλα προγράμματα, αν μπορεί να δικαιολογήσει τη σαφώς εξέχουσα έκτασή του.

4.2.4 **Νανοεπιστήμες, νανοτεχνολογίες, υλικά και νέες τεχνολογίες παραγωγής.** Και αυτός είναι ένας νέος, εξαιρετικά καινοτόμος τομέας ([11]), που γεννήθηκε στο πεδίο έντασης μεταξύ έρευνας βάσης και εφαρμογής, από πολλές και διάφορες πηγές και διακλαδώσεις της φυσικής και χημικής έρευνας και τεχνολογίας. Έχει το δυναμικό δημιουργίας νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών σε πολλούς κλάδους της τεχνολογίας. Ταυτόχρονα όμως είναι τόσο πολύπλευρος και πολυσχιδής, ώστε απαιτείται μεγάλη εποπτεία για να αναγνωρίσει και να αξιοποιήσει κανείς κοινά στοιχεία και εγκάρσιες διασυνδέσεις αυτού του επιστημονικού κλάδου, που φθάνει από την πυρηνική φυσική ως την τεχνολογία πλάσματος και από τη νανομηχανική μέχρι το φινίρισμα κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Εφόσον οι νανοδιαδικασίες εκτυλίσσονται ταυτόχρονα σε μία διάσταση μικροσκοπίου που είναι πολύ δύσκολο να την φανταστούν οι πολίτες, το θέμα αυτό απαιτεί να γίνει εξαρχής εποικοδομητικός διάλογος με τους καταναλωτές, προκειμένου να διαγνωστούν και να αποκλειστούν οι κίνδυνοι και, από την άλλη, να διαλυθούν οι ανυπόστατες ανησυχίες. Επομένως, η ευρεία προσέγγιση της Επιτροπής που περιλαμβάνει και προσπάθειες μετάδοσης γνώσεων επικροτείται θερμά και χαίρει υποστήριξης.

([11]) ΕΕ C 157 της 28.6.2005.

4.2.5 **Ενέργεια.** Η ΕΟΚΕ έχει αναφερθεί επανειλημμένα στο καίριο θέμα της ενέργειας και έχει εκφράσει ήδη τη γνώμη της γι' αυτό σε πολλές ειδικές γνωμοδοτήσεις, υπογραμμίζοντας και τη μεγάλη ανάγκη για έρευνα ([12]). Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα υπάρχει πολύ σοβαρό ενεργειακό πρόβλημα ([13]). Το πρόβλημα αυτό αφορά τόσο την αναμενόμενη μείωση των πόρων και την άνοδο της τιμής των «κλασικών» πηγών ενέργειας, του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, καθώς και την ασφάλεια εφοδιασμού της Ευρώπης με αυτές, που βρίσκεται σε κρίσιμο στάδιο, όσο και τις επιπτώσεις που έχει η χρησιμοποίηση της ενέργειας στο περιβάλλον και ιδίως στο κλίμα, που λαμβάνουν μάλιστα τις περισσότερες φορές παγκόσμιες διαστάσεις. Η λύση για το ενεργειακό πρόβλημα μπορεί να έρθει μόνον από βελτιωμένες ή νέες, και παρόλα αυτά κατά το δυνατόν οικονομικές τεχνολογίες. Το κλειδί γι' αυτό αποτελεί η ενεργειακή έρευνα, που πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα θέματα ([14]) από την καλύτερη αξιοποίηση –και συσσώρευση! — φιλικών για το περιβάλλον πηγών ενέργειας, μέχρι τις τεχνικές εξοικονόμησης και πιο αποδοτικής χρήσης της ενέργειας, όπου συμπεριλαμβάνονται και διαδικασίες για τον μερικό ή πλήρη διαχωρισμό και τη συσσώρευση αερίων του θερμοκηπίου. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η μετάβαση σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής μεγάλης απόδοσης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σωστές και ισορροπημένες τις σχετικές προτάσεις της Επιτροπής, ανησυχεί ωστόσο ιδιαιτέρως μήπως οι προβλεπόμενοι πόροι του προϋπολογισμού δεν είναι αρκετοί σε σχέση με τη ζωτική σημασία του προς επίλυση προβλήματος, και συνιστά μία σχετική αύξηση.

4.2.6 **Περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένης της αλλαγής του κλίματος).** Η προστασία του περιβάλλοντος είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την ποιότητα και τις προϋποθέσεις της ζωής της σημερινής και των επομένων γενεών. Η διαπίστωση και επίλυση των σχετικών προβλημάτων –είτε οφείλονται στον άνθρωπο είτε στη φύση– είναι ένας ιδιαίτερα φιλόδοξος και ενδεχομένως ζωτικής σημασίας στόχος. Το καθήκον αυτό είναι στενά συνδεδεμένο με θέματα που εντάσσονται σε πολλούς και διάφορους τομείς της έρευνας και της πολιτικής: την οικονομική πολιτική, την ενεργειακή πολιτική, την πολιτική για την υγεία και τη γεωργική πολιτική, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης και –εξαιτίας των παγκοσμίων πτυχών– των διεθνών συμφωνιών. Ενώ η περιβαλλοντική έρευνα αποσκοπεί περισσότερο στο (να μπορεί) να αναγνωρίσει τα διάφορα προβλήματα και τα αίτιά τους, οι λύσεις αναζητούνται περισσότερο σε άλλους τομείς, ιδίως στον τομέα της ενέργειας, και γι' αυτό πρέπει να υπάρχει ευελιξία στον προϋπολογισμό. Έχει ιδιαίτερη σημασία να ληφθεί υπόψη το γεγονός αυτό.

4.2.7 **Μεταφορές (συμπεριλαμβανομένης της αεροναυτικής).** Τα ευρωπαϊκά συστήματα μεταφορών είναι ουσιαστικό στοιχείο της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας καθώς και της συνοχής στην Ευρώπη. Το ειδικό πρόγραμμα για τις μεταφορές εξυπηρετεί την ανάπτυξη ολοκληρωμένων, φιλικών προς το περιβάλλον, έξυπνων και ασφαλών συστημάτων και μέσων μεταφοράς και, ως εκ τούτου, ασχολείται με συναφείς συγκεκριμένους τεχνικούς και διοικητικούς αναπτυξιακούς στόχους. Η εξέλιξη/μετεξέλιξη τρόπων μεταφοράς που θα εξοικονομούν ενέργεια και δεν θα παράγουν υψηλές εκπομπές ρύπων (αεροπλάνα, αυτοκίνητα κλπ) είναι ένα επιστημονικό και τεχνικό καθήκον που συνδέεται με τα ειδικά προγράμματα για την ενέργεια και το περιβάλλον, στην προσπάθεια για την εκπλήρωση του οποίου θα μπορούσαν να συμμετάσχουν και ΜΜΕ. Ένα ουσιαστικό μέσον γι' αυτό είναι οι αντίστοιχες τεχνολογικές πλατφόρμες (ACARE για την αεροναυτική και τις εναέριες μεταφορές, ERRAC για τις σιδηροδρομικές μεταφορές, ERTRAC για τις οδικές μεταφορές, WATERBORNE για τη ναυσιπλοΐα, το υδρογόνο και τα στοιχεία καυσίμου). Ο στόχος αυτού του επιμέρους προγράμματος είναι επίσης πολύ ουσιαστικός ενόψει της σημασίας που έχει, και για τα νέα κράτη μέλη, ένα λειτουργικό ευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών και ενόψει της συνεχιζόμενης αύξησης του όγκου των μεταφορών –ένα πολύ επίκαιρο και σημαντικό καθήκον είναι εδώ και η αποφυγή της κυκλοφοριακής συμφόρησης– καθώς και της σημασίας που έχει για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα (και των επιπτώσεών της στο περιβάλλον!). Γι αυτό χαίρει και της ανάλογης υποστήριξης.

4.2.8 Κοινωνικοοικονομικές και ανθρωπιστικές επιστήμες

4.2.8.1 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, στόχος του προγράμματος αυτού θα έπρεπε να είναι να συμβάλει στην ευρεία κατανόηση των πολύπλοκων, αλληλένδετων κοινωνικοοικονομικών, νομικών και πολιτιστικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, όπου συμπεριλαμβάνεται το ζήτημα των ιστορικών ριζών της και των κοινών σημείων, αναφοράς αλλά και των συνόρων και των γειτόνων της. Μια αποστολή η οποία έχει ιδιαίτερη σημασία για τα πνευματικά θεμέλια και τη διαμόρφωση της ταυτότητας της Κοινότητας, η οποία σχετίζεται και με τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη και οι πολίτες της Ευρώπης αντιμετωπίζουν οι μεν τους δε, θα ήταν να γίνει για όλα τα κράτη μέλη μια καταγραφή και αξιολόγηση της ευρωπαϊκής ιστορίας, που θα μπορούσε στη συνέχεια να αποτελέσει τη βάση του υλικού που χρησιμοποιείται για τη διδασκαλία της ιστορίας στα κράτη μέλη ή για την υποστήριξη παρόμοιων προσπαθειών.

4.2.8.2 Αυτός ο θεματικός τομέας αφορά όμως, επίσης, πτυχές όπως η οικονομική, δημοσιονομική και φορολογική πολιτική, η πολιτική για τις επιστήμες, η ανάπτυξη, η απασχόληση και η ανταγωνιστικότητα, η κοινωνική συνοχή και η αειφορία, η ποιότητα ζωής, η παιδεία, θέματα πολιτισμού και δικαιοσύνης, καθώς και η διεθνής αλληλεξάρτηση. Εδώ συμπεριλαμβάνονται ειδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία, όπως η δημογραφική εξέλιξη (γεγονότα, συνέπειες, μέτρα), η μετανάστευση, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η πολιτισμική διάσταση, αλλά και η εξέλιξη προς μία κοινωνία της γνώσης. Προκειμένου να ενισχυθεί και να προβληθεί η συνοχή αυτού του ειδικού προγράμματος, η ΕΟΚΕ συνιστά επιπλέον να εξαιρεθεί από το πρόγραμμα «Επιστήμη και Κοινωνία», που εντάσσεται στις «Ικανότητες», το τμήμα που δεν αφορά τη μετάδοση της επιστήμης και την καλύτερη αμοιβαία κατανόηση επιστήμης και κοινωνίας (βλέπε και 4.5.3.), αλλά τη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ επιστήμης και κοινωνίας, και να ενταχθεί στο επιμέρους πρόγραμμα «Κοινωνικοοικονομικές και ανθρωπιστικές επιστήμες». Η ΕΟΚΕ θεωρεί γενικά το επιμέρους πρόγραμμα «Κοινωνικοοικονομικές και ανθρωπιστικές επιστήμες» πολύ σημαντικό, εφόσον μάλιστα παίζει αποφασιστικό ρόλο για τις πολιτικές διαβουλεύσεις. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να συμπληρωθεί με μερικά από τα προαναφερθέντα θέματα και, για τον λόγο αυτόν, θα πρέπει να ενισχυθεί κάπως, εάν παραστεί ανάγκη.

4.2.9 Ασφάλεια και διάστημα.

Τόσο η ασφάλεια όσο και το διάστημα είναι σημαντικά ζητήματα που έχουν την υποστήριξη της ΕΟΚΕ.

4.2.9.1 Μετά από τις τρομοκρατικές επιθέσεις των τελευταίων ετών, οι πολίτες του Δυτικού κόσμου συνειδητοποίησαν ακόμα πιο ξεκάθαρα το ζήτημα της επαρκούς **ασφάλειας**, που απαιτεί μία ευρεία νομική, κοινωνική, πολιτιστική, αλλά και τεχνολογική-επιστημονική προσέγγιση. Ωστόσο, το ζήτημα της ασφάλειας και της σχετικής έρευνας δεν περιορίζεται σε μία Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας, αλλά αφορά και τομείς όπως οι μεταφορές, η υγεία, (π.χ. το πρόγραμμα της ΕΕ για την εξασφάλιση της υγείας), η προστασία από τις καταστροφές (π.χ. φυσικές καταστροφές και βιομηχανικά ατυχήματα), η ενέργεια και το περιβάλλον.

([12]) ΕΕ C 241 της 7.10.2002· ΕΕ C 28 της 3.2.2006· ΕΕ C 65 της 17.3.2006.
([13]) Βλ. προηγούμενη υποσημείωση.
([14]) Για το πρόγραμμα ΕΥΡΑΤΟΜ, βλ. κεφάλαιο 4.6

4.2.9.2 Η συγκλονιστική πρόοδος στον τομέα της **διαστημικής έρευνας** και τεχνολογίας μέχρι τώρα έχει γίνει σε γενικές γραμμές μόνον εν μέρει αντιληπτή από τους πολίτες. Έχουν γεωστρατηγική σημασία, αλλά συμβάλλουν επίσης στην ερμηνεία του σύμπαντος· σε τελευταία ανάλυση, η παρατήρηση του ουρανού και οι γνώσεις που αποκτήθηκαν από αυτήν, π.χ. για τις κινήσεις των πλανητών, υπήρξαν καθοριστικό σημείο εκκίνησης για τις σύγχρονες φυσικές επιστήμες. Επιπροσθέτως, η διαστημική έρευνα και τεχνολογία αποτελούν ανεξερεύνητα ακόμα πεδία για την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνικών. Ως προς τη διαστημική έρευνα, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία μία ισορροπημένη συνεργασία του προβλεπομένου προγράμματος με ήδη υφιστάμενες ευρωπαϊκές οργανώσεις, όπως η ESA και η ESO.

4.3 **Ιδέες.** Εδώ η Επιτροπή προχωρεί προωθώντας την έρευνα σε μία γόνιμη ανεξερεύνητη περιοχή. Και αυτό το έχει επιδοκιμάσει επανειλημμένα η ΕΟΚΕ ([15]). Η ενίσχυση ερευνητικών προτάσεων που κατέχουν εξέχουσα θέση στον πανευρωπαϊκό ανταγωνισμό –χωρίς τη μέχρι τώρα συνήθη προϋπόθεση της διασυνοριακής συνεργασίας– καθιστά εφικτή και προβάλει την αριστεία και γίνεται έτσι ταυτόχρονα πόλος έλξης για επιστήμονες που διαπρέπουν στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Με τον τρόπο αυτόν δημιουργείται ένα ιδιαίτερα γόνιμο για καινοτομίες έδαφος. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει και πάλι ότι, προκειμένου να ξεπεραστεί το όριο της μετριότητας, πρέπει να αναλάβει κανείς και το ρίσκο της αποτυχίας. Η δυσκολία έγκειται πρωταρχικά –παράλληλα με την κατάλληλη χρηματοδότηση αυτού του προγράμματος– στη διαδικασία επιλογής και τη διαχείριση του προγράμματος. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ θεωρεί σωστό να ανατεθεί αυτό το δύσκολο καθήκον σε ένα αυτόνομο όργανο αποτελούμενο από ιδιαίτερα επιτυχημένους και αναγνωρισμένους επιστήμονες επιλεγμένους προσωπικά:

4.4 **Άνθρωποι.** Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα ([16]) ότι το κλειδί για μία επιτυχημένη και ανταγωνιστική ευρωπαϊκή έρευνα και ανάπτυξη είναι –παράλληλα με τον τεχνολογικό εξοπλισμό υψηλής αξίας και με την οικονομική ενίσχυση– ο επαρκής αριθμός εξαιρετικά ταλαντούχων και δημιουργικών επιστημόνων. Επομένως, το ενδιαφέρον για την επιστήμη και την τεχνολογία πρέπει να αφυπνιστεί ήδη από την παιδική και νεανική ηλικία, προκειμένου να μπορεί να αρχίσει ένας ικανοποιητικός αριθμός ταλαντούχων τις ανάλογες –πολύ δύσκολες και απαιτητικές– σπουδές και να τις ολοκληρώσει.

4.4.1 Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα ([17]) η ΕΟΚΕ επισήμανε ήδη το ρόλο κλειδί που διαδραματίζουν τα πανεπιστήμια ως ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα και τόνισε ότι η κατάσταση που επικρατεί στην Ευρώπη δεν είναι ικανοποιητική. Στα πλαίσια αυτά, θέτει εκτός άλλων, να υπάρξει μέριμνα έτσι ώστε οι διδακτορικές διατριβές, που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την σταδιοδρομία των ερευνητών, να μπορούν να εκπονούνται κάτω από τις κατάλληλες προσωπικές και επαγγελματικές συνθήκες ([18]) Μετά από την ολοκλήρωση μίας εξαίρετης εκπαίδευσης, τα άτομα αυτά θα έχουν επιπλέον την ανάγκη να αποκτήσουν διεθνή πείρα και να διαθέτουν ένα ελκυστικό ερευνητικό περιβάλλον με αρκετά περιθώρια ελευθερίας, σχεδιασμό σταδιοδρομίας και συμβάσεις που θα είναι ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο. (Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφέρει γνώμη για τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Ερευνητών — εν μέρει θετική αλλά και με κριτικές παρατηρήσεις — ο οποίος σχετίζεται με το θέμα αυτό ([19]).)

4.4.2 Ωστόσο, ενόψει της σημασίας της διεθνούς κινητικότητας των ερευνητών για την επιστήμη και την έρευνα, ιδίως μεταξύ των κρατών που έχουν ιδιαίτερες επιδόσεις στον τομέα αυτόν, πρέπει να ληφθεί μέριμνα προκειμένου όλα αυτά να μην καταλήξουν σε μία μονόπλευρη «διαρροή εγκεφάλων»· πρέπει, συνεπώς, μεταξύ άλλων, και οι προσωπικές παράμετροι να επιτρέπουν π.χ. να καλέσει κανείς στην Ευρώπη και κορυφαίους αμερικανούς επιστήμονες, πράγμα σχεδόν αδύνατο σήμερα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο, στον οποίο έχει δώσει επανειλημμένα έμφαση η Επιτροπή: να υλοποιηθούν τα απαραίτητα μέσα και οι γενικές προϋποθέσεις και να ασκηθεί επιρροή στα κράτη μέλη προκειμένου να χρησιμοποιήσουν τα μέσα που προτείνονται στο πρόγραμμα «Άνθρωποι» και εν μέρει είναι ήδη σήμερα διαθέσιμα. Επιπροσθέτως, είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας να δημιουργηθούν ελκυστικές προϋποθέσεις για την κινητικότητα και να παραμεριστούν τα εμπόδια. Πρέπει να επιδοκιμαστεί το γεγονός ότι η Επιτροπή επιδιώκει συστηματικά αυτόν τον στόχο.

4.5 **Ικανότητες.** Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για τα επικουρικά καθήκοντα της Κοινότητας.

4.5.1 Αυτό αφορά ιδίως τον στόχο να αναπτυχθεί/εγκατασταθεί, να χρησιμοποιηθεί από κοινού και να βελτιστοποιηθεί η ερευνητική υποδομή –όπως μεγάλες συσκευές, επιστημονικά όργανα, υπολογιστές, συλλογές κλπ– που το κόστος και η δυνατότητα χρησιμοποίησής της υπερβαίνει τις δυνατότητες ενός μεμονωμένου κράτους μέλους. Εδώ η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι, σύμφωνα με προηγούμενη σύστασή της, κατά την πρόταση ανάλογων σχεδίων θα προτιμηθεί μία προσέγγιση από το ειδικό στο γενικό (bottom-up).

4.5.2 Αλλά και τα άλλα καθήκοντα που υπάγονται στις «Ικανότητες», όπως για παράδειγμα η «Έρευνα προς όφελος των ΜΜΕ» και των «ομίλων ΜΜΕ», οι «περιφέρειες της γνώσης» και η «πλήρης απελευθέρωση του ερευνητικού δυναμικού των περιφερειών σύγκλισης και των απόκεντρων περιφερειών της ΕΕ», είναι πολύ σημαντικά, ιδίως για τα νέα κράτη μέλη και τις ΜΜΕ.

4.5.3 Το επιμέρους πρόγραμμα «Ενσωμάτωση της επιστήμης στον κοινωνικό ιστό» στοχεύει στην αρμονική ενσωμάτωση των επιστημονικών και τεχνολογικών προσπαθειών –και της συνδεδεμένης με αυτές ερευνητικής πολιτικής– στον ευρωπαϊκό κοινωνικό ιστό. Εδώ το ζητούμενο είναι η ικανότητα δημιουργίας, χρησιμοποίησης και διάδοσης της γνώσης και η ανάπτυξη καινοτομιών. Επομένως, αυτό το επιμέρους πρόγραμμα αποσκοπεί, αφενός, στο να δώσει στους πολίτες μια εικόνα της επιστήμης, των επιστημόνων και των αποτελεσμάτων τους. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τους στόχους αυτούς και θεωρεί ότι η διάδοση της γνώσης αποτελεί σημαντική αποστολή που προάγει τον πολιτισμό και την καινοτομία. Αφετέρου, το πρόγραμμα πρέπει να διερευνήσει γιατί μία μερίδα πολιτών αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό την επιστήμη (ή κλάδους της), τη μεθοδολογία και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι τελευταίες ερευνητικές εργασίες, που είναι κυρίως κοινωνιολογικού χαρακτήρα, θα πρέπει να ενταχθούν στο ειδικό πρόγραμμα «Συνεργασία» και συγκεκριμένα στο επιμέρους πρόγραμμα «κοινωνικοοικονομικές και ανθρωπιστικές επιστήμες» και να αντιμετωπιστούν έτσι στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής συνεργασίας.

([15]) ΕΕ C 110 της 30.4.2004.
([16]) ΕΕ C 110, 30/4/2004, «Οι ερευνητές στον ευρωπαϊκό χώρο έρευνας: ένα επάγγελμα, πληθώρα σταδιοδρομιών».
([17]) ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σημείο 4.12.2.·
([18]) Βλέπε ε.α. κεφάλαιο 5.6, υποσημείωση 11
([19]) Βλ. σημεία 4.13.2 του εγγράφου ΕΕ C 65 της 17.3.2006 και 5.1.5 του εγγράφου ΕΕ C 110 της 30.4.2004.

4.6 *Πρόγραμμα ΕΥΡΑΤΟΜ*

Ως προς αυτό, η ΕΟΚΕ παραπέμπει καταρχάς στη διεξοδική της γνωμοδότηση για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη και για το πρόγραμμα Ευρατόμ, καθώς και στις παρατηρήσεις της στην παράγραφο για το ειδικό πρόγραμμα «Ενέργεια».

4.6.1 Ως προς την **έρευνα στο πεδίο της πυρηνικής σύντηξης** ([20]) πρέπει τώρα (i) να προετοιμαστεί και να ολοκληρωθεί η κατασκευή του ITER, (ii) να γίνουν όλες οι προετοιμασίες για να χρησιμοποιηθεί –συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και κατάρτισης του επιστημονικού προσωπικού, της συμμετοχής και της κινητοποίησης του ερευνητικού δυναμικού των επονομαζομένων συνδεδεμένων εργαστηρίων των κρατών μελών, καθώς και της διεθνούς κατανομής της εργασίας– (iii) να προωθηθούν οι τεχνολογικές εξελίξεις (ιδίως υλικά και κύκλος πυρηνικού καυσίμου) για το DEMO και (iv) να εξεταστούν και να βελτιστοποιηθούν διάφορα (μαγνητικά) συστήματα συγκράτησης. Το ITER και η περαιτέρω ανάπτυξή του πρέπει να βασίζεται στα ερευνητικά ιδρύματα των κρατών μελών που οφείλουν να υποστηρίξουν αυτό το σχέδιο. Οι προτάσεις της Επιτροπής ανταποκρίνονται σε αυτά τα καθήκοντα και στις ανειλημμένες διεθνείς υποχρεώσεις, και η ΕΟΚΕ τις υποστηρίζει πλήρως.

4.6.2 Ως προς την **πυρηνική σχάση** ([21]) πρέπει τώρα (i) να διερευνηθεί περισσότερο και να αυξηθεί η ασφάλεια των υφισταμένων πυρηνικών σταθμών (πράγμα που είναι κυρίως καθήκον της κατασκευαστικής βιομηχανίας και των φορέων εκμετάλλευσης) και (ii) να αναπτυχθούν νέα είδη αντιδραστήρων με ακόμα καλύτερα χαρακτηριστικά ως προς την ασφάλεια, την εκμετάλλευση καυσίμου και τη διαχείριση αποβλήτων. Εδώ συμπεριλαμβάνονται και ερευνητικές εργασίες που αφορούν τη μετατροπή χρησιμοποιημένων καυσίμων (μεταστοιχείωση, ανακύκλωση). Ακόμα, πρέπει (iii) να λυθεί το θέμα της τελικής εναπόθεσης και να επιτευχθεί η σχετική αποδοχή σε πολιτικό επίπεδο, (iv) να υποστηριχθούν οι προσπάθειες για τη μη διάδοση υλικού πυρηνικών όπλων και (v) να συγκεντρωθούν περισσότερες πληροφορίες για τη βιολογική επίδραση των (χαμηλών) δόσεων ακτινοβολίας ([22]) και να αναπτυχθούν οι ανάλογες τεχνικές μέτρησης (ιδίως η δοσομέτρηση προσωπικού). Για όλα αυτά, ένα σημαντικό επιμέρους καθήκον αποτελεί η εκπαίδευση των κατάλληλων ειδικών, δηλαδή η εξασφάλιση αρκετών νέων ειδικών. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για την έλλειψη νέων επιστημόνων σε ορισμένα κράτη μέλη και τη μείωση του αριθμού των εμπειρογνωμόνων και υπογραμμίζει ότι, ενόψει της διαγραφόμενης μακροπρόθεσμης και παγκόσμιας χρήσης της πυρηνικής ενέργειας, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα σε αυτά τα πολύ σημαντικά ζητήματα.

4.7 *Κοινό Κέντρο Ερευνών ΚΚΕρ*

4.7.1 Το ΚΚΕρ δικαιολογημένα εμπλέκεται στις δραστηριότητες τόσο του 7ου προγράμματος — πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη (2007-2013) όσο και του 7ου προγράμματος — πλαίσιο Ευρατόμ (2007-2011). Ακριβώς επειδή υπό αυτήν του την ιδιότητα υπάγεται άμεσα στην Επιτροπή, ειδικά δε επειδή αυτή του προσδίδει και την ισχύ του ως προς τις διαβουλεύσεις της πολιτικής και την ευελιξία ως προς τη χρησιμοποίησή του, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι θα εκπληρώνει τις υψηλές και διαφανείς προδιαγραφές που απαιτούνται για όλους τους ερευνητικούς οργανισμούς των κρατών μελών και αφορούν τις διεθνείς αξιολογήσεις, τον ανταγωνισμό, τη διαδικασία διορισμού και την πολιτική προσωπικού, καθώς και την παρακολούθηση, και ότι θα είναι ενσωματωμένο στη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί το θέμα της ενσωμάτωσης σημαντικό και σε σχέση με τις κοινωνικοοικονομικές και ανθρωπιστικές επιστήμες που αναφέρθηκαν παραπάνω.

4.7.2 Στα καθήκοντα του 7ου προγράμματος — πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη (2007-2013) συγκαταλέγεται το σημαντικό για την Κοινότητα γενικό θέμα «Αειφόρος ανάπτυξη» (π.χ. προστασία του κλίματος, διατροφή, ενέργεια, μεταφορές, χημικά, απολύμανση). Περιλαμβάνει την επεξεργασία επιστημονικών και τεχνολογικών δεδομένων αναφοράς για διάφορους τομείς της παρακολούθησης του περιβάλλοντος και της διατροφής· αυτό συνιστά επίσης σημαντική συμβολή στην επεξεργασία νομοθετικών διατάξεων της Κοινότητας. Ένα άλλο κοινοτικό καθήκον είναι η ανάπτυξη και διάδοση διεθνώς αναγνωρισμένων βάσεων αναφοράς και η προαγωγή ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος μέτρησης, που θα μπορούσε να περιλαμβάνει τον συντονισμό των εθνικών οργανισμών μετρολογίας (μετρήσεις) και τυποποίησης, με βάση το πρότυπο καταμερισμού της εργασίας, και με την ταυτόχρονη συμμετοχή τους σε άλλα προγράμματα.. Λαμβάνοντας υπόψη την εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά και γενικότερα την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, θα μπορούσε να εξεταστεί η ενδεχόμενη ανάγκη συγκρότησης «Ευρωπαϊκού γραφείου τυποποίησης», με τη συμμετοχή των υφιστάμενων εθνικών εργαστηρίων, ιδρυμάτων όπως τα CEN και CELENEC, της αντίστοιχης βιομηχανίας και του ΚΚΕρ.

4.7.3 Ορθώς υποστηρίζει το ΚΚΕρ τη διαδικασία χάραξης πυρηνικής πολιτικής στον τομέα του 7ου προγράμματος — πλαίσιο Ευρατόμ (2007-2011), στην οποία συμπεριλαμβάνονται η εφαρμογή και παρακολούθηση των υφιστάμενων πολιτικών και η ικανότητα για ευέλικτη ανταπόκριση σε νέες πολιτικές ανάγκες. Η ΕΟΚΕ κρίνει επίσης λογική την επικέντρωση του «πυρηνικού» προγράμματος του ΚΚΕρ στους βασικούς θεματικούς τομείς της διαχείρισης αποβλήτων, της ασφάλειας και της παρακολούθησης (οι δραστηριότητες αυτές διαδικτυώνονται και συντονίζονται με εκείνες των κρατών μελών)· ακριβώς εδώ εντοπίζονται, αφενός, οι ανησυχίες των πολιτών και, αφετέρου, η ανάγκη για εύρεση αξιόπιστων λύσεων. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντική η (περαιτέρω) ανάπτυξη διαδικασιών που θα καταστήσουν δυνατή τη βελτίωση της παρακολούθησης της μη διάδοσης υλικού ή τεχνολογιών κατασκευής πυρηνικών όπλων.

Βρυξέλλες, 20 Απριλίου 2006

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Anne-Marie SIGMUND

([20]) ΕΕ C 302 της 7.12.2004.
([21]) ΕΕ C 133 της 6.6.2003· ΕΕ C 110 της 30.4.2004.
([22]) Βλ. Π.χ. RTDinfo, αριθ. 47, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιανουάριος 2006.